

premierjének nevezik. A hivatásos néző ilyenkor kezd el mélységesen aggódni. A Győri Balett *Gaudí*-premierjének beharangozásában is hemzsegték a felsőfokú jelzők, de – az elmúlt évad egyik legkelleme-sebb meglepetéseként – a bemuta-tó több szempontból még felül is múlta az előzetes ékesszólást.

Pedig a *Keep Smiling (Hódolat Chaplinnek)* után volt miért aggódni, ráadásul a *Gaudí*ról érkező, szokásosnak tetsző információk szintén romantikus keretbe helyezett élet-rajzi balett születését sejtették. Ezzel szemben a Gustavo Ramirez Sansano koreográfus és Kiss János balettigazgató-rendező jegyezte győri

Kutszegi Csaba

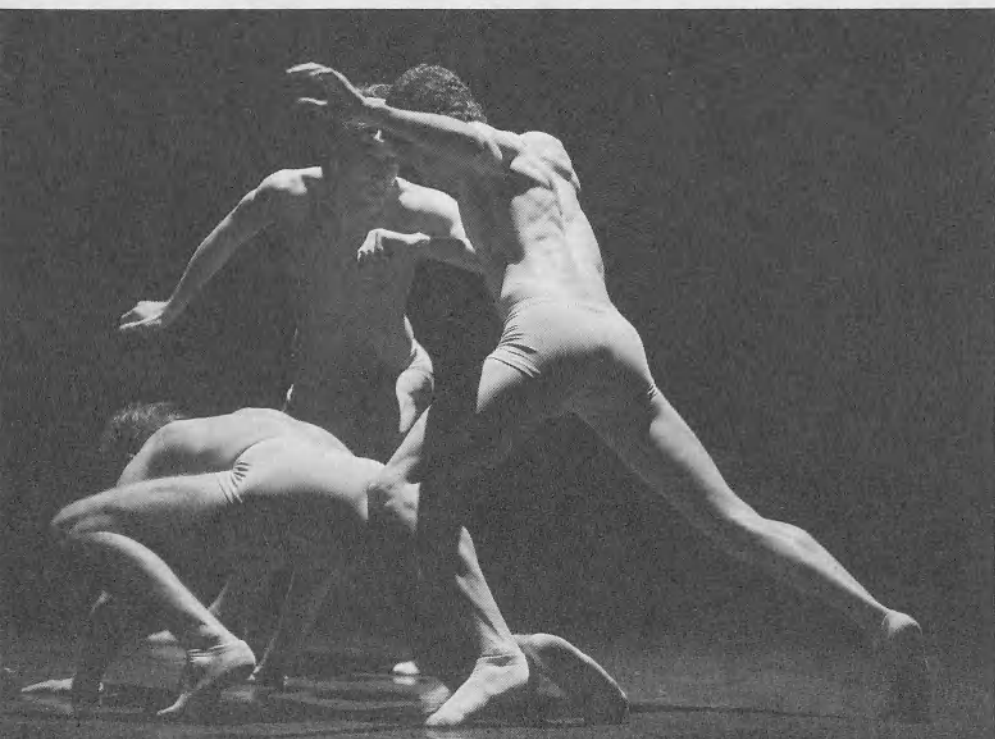
Balett katalán építész ürügyén

GAUDÍ

Táncélményt szóban visszaadni állítólag nem lehet, a táncosok pedig nem a szavak emberei, ennek ellenére számos alkalommal volt szerencsém koreográfusok és táncegyüttes-vezetők lenyűgöző ékesszólását végighallgatni arról, hogy a közelgő premierjükön bemutatandó varázsos táncprodukcióik milyen különleges esztétikai kvalitással bírnak. Általában a produkciós teamben helyet kapó hivatásos méltatók sem fukarkodnak a jó szóval: az új opust gyakran nemes egyszerűséggel az évszázad (vagy -ezred)

Gaudí szemernyi bugyuta történet-mesélési kísérletet sem tartalmaz, az elvont narrációban megjelenő szerelmi szál sem negédes, sőt, a verbálisan csak olcsó közhellyel megfogalmazható darabvégi apoteózis is ízléses. Persze (ha már köz-helyeket említettem) ízlések és po-fonok különböznek, de az tagadha-tatlan: a *Gaudí* látványvilága, tánc-és színházfelfogása és nem kevés-bé koreográfiai anyaga korszerű, elmélyült műalkotásra utal – még akkor is, ha a darab nem nevezhe-tő makulátlan remekműnek.

Hosszú prológgal kezdődik az elő-adás: a katalán építészzenit meg-formáló táncos a színpad közepén álló lépcsős emelvény tetején fény-nyel fest. Kézmozdulatai nyomán vetített vonalak rajzolódnak ki a tüllfüggönyökön. A félhomályban derengő színpadon stilizált növé-

Dusa Gábor felvételei

Hassan Gonzales Otero, Kovács-Nagy László Benedek és Katona Zoltán

nyek látszanak, külalakjuk, kontúrjuk – a vetített volalakhhoz hasonlóan – a múlt századelő szecessziós díszítőművészetére emlékeztet.

Az elhúzódó prolog vége felé már lassan kiegyeznék egy hagyományosan ábrázolt balettos cselekményszállal is, de mintha sem a cselekmény, sem az előadás nem akarna elkezdődni. Folytatódik – óvatosan, lassan – a Gaudí-esszencia keresésének kicsit nehézkes expozíciója. Az egyszeri librettista – gondolom – alaposan beleesett a balettszövegeknyv-készítés mindennapi csapdájába: ő és alkotótársai tudták, hogy mit akarnak, és pusztán ezért azt képzelték, hogy a számukra evidens (hosszú előtanulmányok és közös gondolkodás után kialakult) tudás- és ismeretanyag a leendő néző tudatában is születése óta, mind, ugyanúgy benne van. De a néző általában nem preparáltan érkezik a színházba. Nehéz is a *Gaudí* előadásán rájönni arra, hogy a szegény néhai építész azért tologatják egy emelet magas emelvényen másfél felvonáson át, mert a valóságban enyhén mozgássérült volt, és a balett alkotói – igen helyesen – tartózkodtak attól, hogy örökmozgó táncos-komikus figurával idézzék meg alakját.

A prolog után mintha a prolog folytatódna. Az értelmezéshez kevés kognitív fogózkodó kínálkozik, Gaudí mintha hangok helyett látvánnyal zenélő karmester lett volna életében. Aztán – különböző táncételekben – egyre inkább életre kelnek a színekben, formákban, épületszerkezetekben gondolkodó-érző művész víziói. Ezzel párhuzamosan végérvényesen kiderül az is, hogy a *Gaudí* nem cselekményes, neoklasszikus balett, hanem – a katalán művész ürügyén – hangulatok, érzelmek sorozatát, változásait ábrázoló kortárs táncmű. (Így érthető a hosszabb bevezetés is, mert időt kell hagyni a nézőnek arra, hogy ráhangolódjon a látványra és az általa közvetített szellemiségre. Nagy szerencséje az előadásnak, hogy a szövegeknyv elkészítésekor nem hagyományos librettista, hanem korszerű, kifejezetten táncos szemlélet győzedelmeskedett.)

A vízióépítés fő eszközei a csoporttáncok, duók és triók, de végig lényeges elem marad a vetítés. Például két férfi mozdulatai túllre vetítve, szellemképesen is megjelennek, később a hátsó horizonton nagy létszámú vetített kartáncos kép is szemlélhető – eléggé hosszasan. Átgondolt, korszerű koncepciója mellett a *Gaudí*-balett másik jeles erénye az értékes koreográfiai nyelvezete. Gustavo Ramirez Sansano kevéssé ismert Magyarországon (rövid koreográfiai már a Millenárison láthatók voltak), de mivel koreográfusnak kifejezetten fiatal, még lesz ideje nálunk is ismertté válni. Életrajzából megtudható, és stílusán azonnal észrevehető, hogy a Neederlands Dance Theaterben is nyert impulzusokat: a klasszikus baletten alapuló mozgásnyelvének hirtelen, egyéni fordulatai, gyorsan változó, szellemes, helyenként groteszk csoport- és térkompozíciói a nagy holland mesterek (köztük Hans van Manen és Jiří Kylián) munkáira emlékeztetnek. Nem hallgatható el, hogy ezt az igazán nehéz kortárs balettnyelvet, bár adekvátnan tolmácsolja, de nem uralja magabiztosan a teljes győri együttes. A kar nem egységes, színvonalát húzóemberek biztosítják. Ám hangsúlyozni kell: így is igen elismerésre méltó az eredmény, amelyet fél év testnyelvtanulás után elért az együttes. A táncosok igyekezetét látva nem kétséges, hogy a Győri

Balett belátható időn belül alkalmassá válhat a legnehezebb, világszínvonalú kortárs balettkoreográfiák előadására is.

A második felvonás szakrális kórushangzással kezdődik, majd a színpadon sétáló tömegből kiválik Josefa, Gaudí szerelme: finom, érzékeny szólója csöndes imádság. A pár kapcsolata a valóságban csak platói lehetett (Gaudí mélyen vallásos, Josefa pedig férjes asszony volt). A másfél felvonásnyi emelvénytologatás ebben a jelenetben nyer értelmet. Gaudí – az elérhetetlen vágyak irreális világában – lesétál az emelvényről, és lírai táncettségben találkozik szerelmével. Ez a *pas de deux* a darab csúcspontja – érzelmileg-hangulatilag és koreográfiaileg egyaránt. Sansano itt nemcsak mozdulatalkotói leleményességéről, hanem érzékeny, finom lélektartalom-ábrázoló tehetségéről is tanúbizonyságot tesz. Az általam látott első szereposztás két főszereplője, Pátkai Balázs és Sóthy Virág is magas színvonalon, tánctechnikai felkészültséggel, ihletetten tolmácsol.

A beteljesületlen „földi” szerelem ellenére Gaudí élete – akár a második felvonás színpadképe – színesedik: az alkotásban és a hit élményében nyer értelmet. Az emelvény magasából földre szállt építész kapot és kabátot vesz, majd megsokszorozódik mint ügynök a mátrixvilágban. Érthetően működik a szimbólum: Gaudí elvegyül az ugyanolyan ruhát viselő tömegben, szellemisége szétárad, feloldódik az emberiségben. Saját család, közvetlen leszármazottak helyett alkotásaiban él tovább, melyek közül a Sagrada Familia-katedrális válik élete jelképévé. Az épület képe szerencsére nem jelenik meg (patetikus, szájbarágós metaforaként) a színpadon, hanem csak stilizált részletek és díszítőelemek utalnak rá. Mint ahogy Gaudí hirtelen, tragikus halálát is diszkrét, képi eszközökkel ábrázolják a balett alkotói: az építész lába előtt mozaikszerűen feltöredezik, „megnyílik” a föld, a padlón absztrakt festmény képe bontakozik ki, amelyet szürreális látomásában színes, kiszakadó festéklabdacsokkal dobál meg a haldokló művész, miközben a háttérben a Sagrada Familia misztikus fényei láthatók.

A *Gaudí* nagy jelentőségű, bátor kezdeményezés. Mozgás- és látványanyaga, koncepciója és ábrázolásmódja korszerű világ- és európai trendekhez igazodik. Kétségtelen: az évezred eddig legjobb győri premierje.

GAUDÍ (Győri Balett)

Koreográfus: Gustavo Ramirez Sansano. **Librettó:** Gaudy Babette. **Zene:** E. S. Tüür, W. Sheller, J. S. Bach, A. Knäifel. **Díszlet:** Luis Crespo. **Jelmez:** Bregje van Balen. **Fény:** Hécz Péter. **Videó:** Timár Andor. **Rendező:** Kiss János.

Táncoljók: Pátkai Balázs/William Fomin, Sóthy Virág/Kakuk Zsófia, Coro Silvia, Cserpák Szabina, Fuchs Renáta, Gyurmánczi Diána, Hardi Beatrix, Horváth M. Lilla, Kara Zsuzsanna, Koyabu Chigusa, Németh Eszter, Szalai Judit, Varga Ágnes, Dolbilov Alexey, Horváth István, Horváth Krisztián, Jelki Zoltán, Kátóna Zoltán, Kovács Nagy László Benedek, Lukács Levente, Otero Gonzales Hassan, Sebestyén Bálint.